

LASTENSUOJELUN KESKUSLIITTO
CENTRAL UNION FOR CHILD WELFARE

Lausuntopyynnön diaarinumero:

VN/10363/2022

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto synnyttäneen äidin selvittämistä ja oikeusgeneettisiä vanhemmuustutkimuksia koskevan sääntelyn uudistamista koskevasta työryhmämietinnöstä

Mietinnön keskeiset ehdotukset

Mietinnössä esitetään vanhemmuuslakia (775/2022) ja oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annettua lakia (378/2005) muutettavaksi siten, että ne mahdollistavat synnyttäneen äidin äitiyden selvittämisen ja vahvistamisen tilanteessa, jossa äitiydestä ei ole saatavilla asiakirjanäyttöä tai asiakirjanäytön luotettavuudesta ei saada riittävää selvitystä.

Työryhmä ehdottaa lisäksi oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annettua lakia muutettavaksi siten, että tuomioistuin voi määrätä oikeusgeneettisen tutkimuksen tehtäväksi viimesijaisesti myös haudatusta vainajasta. Oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta annetun lain nimikettä ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain nimi olisi jatkossa laki oikeusgeneettisestä vanhemmuustutkimuksesta. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi muutoksia eräisiin muihin lakeihin.

Keskusliiton lausunto

Lastensuojelun Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua synnyttäneen äidin selvittämistä ja oikeusgeneettisiä vanhemmuustutkimuksia koskevan sääntelyn uudistamista koskevasta työryhmämietinnöstä.

Keskusliitto kannattaa, että synnyttäneen äidin selvittämistä selkiytetään, sillä kuten työryhmämietinnössä todetaan, nykyisellään menettely synnyttäneen äidin äitiyden vahvistamiseksi on monimutkainen, epävarma ja useita viranomaisia työllistävä. Keskusliiton arvion mukaan työryhmän esittämillä ehdotuksilla vahvistettaisiin lasten yhdenvertaisuutta ja oikeutta tuntea vanhempansa. Mietinnössä on myös hyvin huomioitu, että vanhemmuuden sääntelyssä tulee lähtökohtana olla lapsen oikeus vanhempiin, ei vanhempien oikeus lapseen.

Keskusliitto toteaa, että lapsen arjessa ja hänen asioidensa hoitamisessa, selvittämätön ja vahvistamaton vanhemmuus voi aiheuttaa merkittäviä vaikeuksia, esimerkiksi tiedonsaantiin ja lapsen puolesta toimimiseen liittyen. Tämä puolestaan asettaa lapset keskenään eriarvoiseen asemaan ja heikentää heidän oikeusturvaansa. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 2 artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee taata yleissopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille niiden lainkäyttövallan alaisille lapsille ilman minkäänlaista syrjintää. Yleissopimuksen 7 artikla mukaan, mikäli mahdollista, lapsella on oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen käsikirjan mukaan, kun ajatellaan lapsen oikeutta tuntea vanhempansa, on kohtuullista olettaa, että ”vanhemmilla” tarkoitetaan ainakin geneettisiä

ja synnyttäneitä vanhempia. Käsikirjassa todetaan, että geneettisten vanhempien tunteminen on lapselle oleellista, jo lääketieteellisistä syistä.

Keskusliitto kiittää, että mietinnössä on synnyttäneen äidin selvittämistä lähestytty nimenomaan lapsen edun näkökulmasta. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 3 artiklan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Keskusliitto kuitenkin toteaa, että yleissopimuksen 12 artiklan mukaan sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Työryhmämietinnössä vanhemmuuslain 9 §:ää on ehdotettu muutettavaksi niin, että pykälän 1 momenttia sovellettaisiin lapsen toista vanhempaa koskevaan neuvotteluun. Lisäksi työryhmä esittää säädettäväksi 2 momenttia tilanteeseen, jossa selvitetään lapsen synnyttäneitä äitiä tai lapsen molempia vanhempia. Koska työryhmämietinnössä ei kuitenkaan toisen momentin osalta ole huomioitu alle 15-vuotiaan lapsen osallistumista neuvotteluun (toisin kuin 1 momentin osalta on, HE 132/2021, säännöskohtaiset perustelut), jää osin epäselväksi alle 15-vuotiaan lapsen mielipiteen selvittäminen momentin tarkoittamassa tilanteessa.